

de Minister van Justitie en Veiligheid
de Minister voor Rechtsbescherming

**Directoraat-Generaal
Politie en
Veiligheidsregio's**
SBA

Turfmarkt 147
2511 DP Den Haag
Postbus 20301
2500 EH Den Haag
www.rijksoverheid.nl/jenv

nota

Kabinetsreactie op onderzoeken commissie Hendriks en
LEBZ

Datum
30 juni 2023

Ons kenmerk
4719533

1. Aanleiding

Op 25 januari jl. heeft de Kamer het kabinet verzocht om een reactie op de aanbevelingen uit het eindrapport van de Tijdelijke Onderzoekscommissie Georganiseerd Sadistisch Misbruik van Minderjarigen (hierna: de commissie Hendriks) en daarbij ook in te gaan op de uitvoering van moties van de leden Van Nispen (SP) en Van Wijngaarden (VVD)¹ die zien op een meldpunt voor slachtoffers van sektes. Bij de aanbidding van het rapport over de Landelijke Expertisegroep Bijzondere Zedenzaken² (LEBZ) is toegezegd de gezamenlijke reactie op beide rapporten voor de zomer 2023 toe te sturen aan de Tweede Kamer. De brief met de reactie van het kabinet gaat hierbij, met het verzoek om de brief voor het zomerreces aan de Tweede Kamer te sturen.

2. Geadviseerd besluit

Uw akkoord met toezending van de bijgaande kabinetsreactie.

3. Kernpunten

a. De commissie Hendriks heeft inzicht gegeven in de verschijningsvormen, aard en context van het fenomeen georganiseerd sadistisch misbruik minderjarigen (met eventuele rituele kenmerken), onder meer door slachtoffers en andere betrokkenen vanuit verschillende invalshoeken aan het woord te laten komen. De commissie Hendriks concludeert dat de aanwezigheid van georganiseerd sadistisch misbruik van minderjarigen met (satanische) rituele kenmerken niet uit haar onderzoek naar voren komt. Deze conclusie wordt gestaafd door de uitkomsten van een onderzoek van het Team Bestrijding Kinderporno en Kindersekstoerisme (TBKK) van de Landelijke Eenheid van de politie in de casuïstiek die in de media onder de aandacht werd gebracht. Desalniettemin blijft het lastig om een goed inzicht te krijgen in het fenomeen. De commissie doet daarom aanbevelingen voor hulpverlening, aangifte en opsporing en voor een meldpunt voor de ondersteuning van slachtoffers, zodat slachtoffers een goed herkenbaar punt hebben waar zij terecht kunnen en er mogelijk een beter inzicht kan worden verkregen in de omvang van het fenomeen. De aanbevelingen die zien op de ondersteuning van het slachtoffer, een vertrouwenspersoon, samenwerking, kennis(deling) en voorlichting worden (of zijn al) overgenomen.

¹ Kamerstukken II, 35570-VI, nr. 54, 2020 en Kamerstukken II, 33552, nr. 100, 2022.

² Kamerstukken II, 34843, nr. 69, 2023

De aanbeveling voor een meldpunt wordt betrokken bij het traject Laagdrempelige hulpverlening in afhankelijkheidsrelaties dat is gestart onder regie van het ministerie van VWS.

**Directoraat-Generaal
Politie en
Veiligheidsregio's**
SBA

b. Het WODC-onderzoek van Breuer&Intraval was gericht op – in het kort – de werking van de LEBZ als een expertgroep voor complexe zedenzaken. De conclusie van onderzoekers is dat de LEBZ doet waarvoor het is ingericht. De aanbevelingen van de onderzoekers, onder meer voor meer transparantie en kennisdeling worden overgenomen.

Datum
30 juni 2023

Ons kenmerk
4719533

c. De moties van Van Nispen en Van Wijngaarden uit 2020 en 2022 roepen op te voorzien in een meldpunt voor slachtoffers van sektes en hun familieleden binnen de bestaande structuur zodat zij geholpen en zo nodig doorverwezen kunnen worden, en waar de signalen over sektes samenkomen zodat de aanpak van sektes kan worden verbeterd.

Slachtoffers en hun naasten kunnen in de basis binnen het bestaande netwerk van politie, hulporganisaties en gemeenten goed worden geholpen. Wel moet binnen het bestaande hulpaanbod meer herkenbaar worden ingezet op deze groep en expertise worden opgebouwd zodat de context waarbinnen deze slachtoffers zich bevinden wordt begrepen en zij passende hulp en/of ondersteuning kunnen krijgen. Een apart meldpunt enkel voor slachtoffers van sektes wordt - omdat zo'n organisatie onvoldoende omvang heeft om effectief te zijn, niet kan putten uit bestaande samenwerkingsstructuren en zorgt voor verdere versnippering van het zorglandschap - ongewenst geacht. Daarom wordt de komende periode verder verkend bij welke bestaande organisatie en op welke wijze de hulp aan slachtoffers van sekten steviger en meer herkenbaar kan worden ingebed. Naast het verstevigen van de bestaande hulpverlening gaat de minister voor Rechtsbescherming in overleg met het Fonds Slachtofferhulp over de mogelijkheden om content en verwijzingen te plaatsen op de website slachtofferwijzer.nl, waarin slachtoffers van sektes en hun omgeving herkenning kunnen vinden en waar betrouwbare informatie en een overzicht van het beschikbare hulpaanbod makkelijk vindbaar is.

4. Toelichting*

4.1 Politieke context

In 2019 startte Argos, platform voor onderzoeksjournalistiek van de omroepen VPRO en HUMAN, een onderzoek naar slachtoffers van georganiseerd seksueel misbruik. Dit onderzoek leidde onder meer tot een radio-uitzending over georganiseerd ritueel misbruik met de titel *Glasscherven en duistere rituelen* op 27 juni 2020 (Argos, 2020a). Hierin zijn schokkende verhalen van slachtoffers te horen met analyses van onderzoekers en steunbetuigingen van therapeuten. Deze uitzendingen leidden tot de roep vanuit de politiek en samenleving om inzicht te krijgen in aard en omvang van georganiseerd seksueel misbruik met rituele kenmerken. Naar aanleiding van de motie Van den Berge c.s.³ heeft de toenmalige minister van Justitie en Veiligheid de Tijdelijke Onderzoekscommissie Georganiseerd Sadistisch Misbruik Minderjarigen ingesteld (hierna: commissie Hendriks). Tevens is het WODC gevraagd om naar aanleiding van de motie Van Nispen c.s. onderzoek te laten uitvoeren naar de visie, doelstellingen, rol en taakopvatting, werkwijze en resultaten van de LEBZ.

In de motie Van Nispen c.s. wordt in 2020 opgeroepen tot het instellen van een meldpunt voor slachtoffers van sektes en met de motie Van Nispen en Van

³ Kamerstukken II, 35 349, nr. 15, 2020

Wijngaarden uit 2022 tot het oplossen van knelpunten in de aanpak van sektes.
Dit naar aanleiding van het opheffen van Sektesignaal.

**Directoraat-Generaal
Politie en
Veiligheidsregio's**
SBA

Datum
30 juni 2023

Ons kenmerk
4719533

4.2 Financiële overwegingen

*Verplicht in te vullen om te voldoen aan artikel 3.1 Comptabiliteitswet 2016.
Hierop wordt getoetst door DFEZ en de Inspectie Rijksfinanciën. Neem bij
beleidsvoorstellen boven de 20 miljoen euro de tabel op in de kamerbrief.*

Beleidskeuze uitgelegd Onderbouwing doeltreffend, doelmatig en evaluatie (CW 3.1)	
1. Doel	Verbeteren processen bij politie en OM en adequatere hulpverlening
2. Beleidsinstrument(en)	Beleidsproces om te bekijken hoe hulp aan slachtoffer toegankelijker en herkenbaarder kan worden
3A. Financiële gevolgen voor het Rijk	PM afhankelijk van keuze
3B. Financiële gevolgen voor de maatschappelijke factoren	PM afhankelijk van keuze
4. Nagestreefde doeltreffendheid	PM
5. Nagestreefde doelmatigheid	PM
6. Evaluatieparagraaf	PM

4.3 Juridische overwegingen

Randvoorwaarden (wetten, afspraken), rechtmatigheid, risico's, lopende of te verwachten procedures.

4.4 Krachtenveld

Wie zijn er betrokken? Identificeer alle personen, groepen en actoren die bij de oorzaak en/of (mogelijke) oplossing van het probleem of bij de beleidswens betrokken zijn. Beschrijf ook hun standpunten of positie.

Ten aanzien van de aanbevelingen van de commissie Hendriks en Breuer&Intraval inzake aangifte en opsporing:

1. Politie, OM, LEBZ. Het merendeel van de aanbevelingen worden overgenomen.
2. Belangenverenigingen voor slachtoffers van georganiseerd sadistisch misbruik (Kenniscentrum transgenerationeel georganiseerd geweld, Spotlight, Stichting Misbruikt, Lisa tegen georganiseerd kindermisbruik) vragen aandacht voor de positie van slachtoffers.

Ten aanzien van de aanbevelingen van de commissie Hendriks inzake hulp en meldpunten:

1. Het ministerie van VWS: Op 20 maart jl. heeft de staatssecretaris van Volksgezondheid, Welzijn en Sport, mede namens de minister voor Langdurige Zorg en Sport, de minister voor Rechtsbescherming, en in

samenwerking met de Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG) een beleidsreactie op het onderzoeksrapport 'Laagdrempelige hulp voor slachtoffers en plegers van geweld in afhankelijkheidsrelaties' naar de Tweede Kamer verzonden. De opvolging van het onderzoek naar laagdrempelige hulp kan niet los worden gezien van de aanbevelingen die zijn gedaan in het eindrapport van de commissie Hendriks, die aanbevelingen doet voor de verbeteringen van hulpverlening aan slachtoffers van georganiseerd sadistisch misbruik en ook constateert dat het voor deze slachtoffers niet altijd duidelijk is waartoe ze zich het beste kunnen richten. Het kan tevens niet los worden gezien van het verzoek van de Tweede Kamer om een meldpunt voor sektes. In de opvolging van het onderzoek naar laagdrempelige hulp heeft VWS drie verschillende vraagstukken geïdentificeerd.

- a. een handreiking opstellen om te bevorderen dat het aanbod van organisaties die laagdrempelige hulp bieden, beter aansluit bij de behoeften van slachtoffers en plegers. Deze handreiking wordt gebaseerd op inzichten die in het onderzoek naar voren komen. Dit traject start in september en wordt naar verwachting voor het einde van het jaar afgerond.
 - b. de wenselijk- en haalbaarheid om een centrale entree te organiseren. Er wordt de komende maanden met de VNG en de betrokken ketenpartners gesproken over hoe dit vraagstuk opgepakt kan worden. De uitkomst van dit traject raakt aan de huidige organisatie van laagdrempelige hulpdiensten. Er wordt hierbij gekeken naar het voorkomen van versnippering maar ook of er mogelijk overlap of hiaten zijn in het hulpaanbod.
 - c. aansluitend op het voorgaande wordt er voor gezorgd dat slachtoffers en plegers weten waar ze terecht kunnen, omdat in het onderzoek naar voren kwam dat de huidige bewegwijzering in het hulplandschap onvoldoende duidelijk is.
2. Belangenverenigingen voor slachtoffers van georganiseerd sadistisch misbruik (Kenniscentrum transgenerationeel georganiseerd geweld, Spotlight, Stichting Misbruikt, Lisa tegen georganiseerd kindermisbruik)

Ten aanzien van het verzoek te komen tot een meldpunt sektes voor slachtoffers en hun familieleden

1. Het lid Van Nispen (SP): sinds het verdwijnen van het meldpunt Sektesignaal (2020) maakt hij zich sterk voor het inrichten van een specialistisch landelijk punt waar slachtoffers van sektes en hun familieleden terecht kunnen voor hulp en doorverwijzing, en waar signalen van sektes samenkomen.
2. Het ministerie van VWS: zie hierboven.
3. Politie en OM: aangifte en opsporing strafbare feiten

4.5 Strategie

Onderhandelingen, inzet, vervolgstappen.

Ten aanzien van de aanbevelingen van de commissie Hendriks inzake hulp en meldpunten:

- Gelet op de aard van voornoemde aanbevelingen en omdat het belangrijk is dat slachtoffers de juiste hulp en zorg krijgen, zal in de opvolging van het onderzoek naar laagdrempelige hulp in de gesprekken met de

**Directoraat-Generaal
Politie en
Veiligheidsregio's**
SBA

Datum
30 juni 2023

Ons kenmerk
4719533

betrokken hulporganisaties worden bezien welke mogelijkheden er zijn om in een dergelijk meldpunt en kenniscentrum voor georganiseerd sadistisch misbruik te voorzien binnen het huidige aanbod. Slachtoffers kunnen overigens nu al terecht op plekken waar hulp en kennis is over seksueel misbruik in het algemeen, in het bijzonder bij de Centra voor Seksueel Geweld.

- De commissie Hendriks doet een aantal aanbevelingen waarbij wordt gesuggereerd naar elementen uit de Duitse aanpak te kijken, zoals de wijze waarop ervaringsdeskundigen worden betrokken. Dit zal in de opvolging van het onderzoek naar laagdrempelige hulp worden meegenomen.

**Directoraat-Generaal
Politie en
Veiligheidsregio's**
SBA

Datum
30 juni 2023

Ons kenmerk
4719533

Ten aanzien van het verzoek te komen tot een meldpunt sektes voor slachtoffers en hun familieleden

- Bieden van goede hulpverlening aan deze groep slachtoffers en hun naasten: er zijn verkennende gesprekken gevoerd met ervaringsdeskundigen, professionals, wetenschappers en hulporganisaties zoals Fier en Slachtofferhulp, waar slachtoffers in de basis terecht kunnen. Hiermee is een eerste stap gezet om te komen tot een beeld van de voorwaarden waaraan deze hulp moet voldoen.
- De komende periode voortzetten verkenning bij welke bestaande organisatie en op welke wijze de hulp aan slachtoffers van sekten steviger en meer herkenbaar kan worden ingebed. Daarbij zal ook worden bezien in hoeverre werkbare elementen uit het model dat het Belgische kennisplatform Informatie- en Adviescentrum inzake schadelijke sektarische organisaties hanteert, waarnaar de leden Van Nispen en Michon-Derkzen verwijzen in Kamervragen van 12 mei over de sekte La Luz Del Mundo⁴, bruikbaar zijn in de Nederlandse context.
- Tevens worden relevante uitkomsten van het lopende WODC-onderzoek naar uitsluiting door religieuze gemeenschappen meegenomen en wordt de samenhang met de voornoemde handreiking uit het traject laagdrempelige hulp gewaarborgd. Het streven is de Tweede Kamer aan het einde van dit jaar te informeren over de uitkomsten.

Naast het verstevigen van de bestaande hulpverlening, gaat de minister voor Rechtsbescherming in overleg met het Fonds Slachtofferhulp over de mogelijkheden om content en verwijzingen te plaatsen op de website slachtofferwijzer.nl, waarin slachtoffers van sektes en hun omgeving herkenning kunnen vinden en waar betrouwbare informatie en een overzicht van het beschikbare hulpaanbod makkelijk vindbaar is. Daarmee kunnen op korte termijn al stappen worden gezet in het vergroten van de herkenbaarheid voor deze slachtoffers in het hulpaanbod.

5. Informatie die niet openbaar gemaakt kan worden

5.1 Toelichting

De persoonsgegevens van de ambtenaren zijn niet openbaar ter bescherming van de persoonlijke levenssfeer.

⁴ Kamerstukken TK, 2022-2023, 2023Z08346

Alles onder deze streep wordt verwijderd. Neem hier dus alleen informatie op die zich niet leent voor openbaarmaking. Alle overige informatie moet boven deze streep worden geplaatst.

**Directoraat-Generaal
Politie en
Veiligheidsregio's**
SBA

5.2 Informatie die niet openbaar gemaakt kan worden

Vermeld hier informatie waarvan openbaarmaking evident in strijd is met het belang van de Staat (art. 68 Grondwet). Bovenstaande voorbeelden van subkopjes kunnen ook hier van toepassing zijn.

Datum
30 juni 2023
Ons kenmerk
4719533